

Akçay ve Diğerleri v. Rusya Kararı

Başvuru No: 66729/16

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARAR ÇEVİRİSİ

Üçüncü Bölüm

AİHM' nin bu kararı Rusya'da oturma izni ile ikamet eden Türk vatandaşı Ömer Akçay' ın ulusal güvenliğe tehdit oluşturduğu iddiasıyla sınır dışı edilmesi ve ülkeye giriş yasağı konulmasını incelemektedir. Karar sonucunda AİHM, ulusal güvenliğe tehdit oluşturduğu iddiasına ilişkin bilgi ve belgelerin başvurana ve yerel mahkemelere açıklanmadığını, dolayısıyla başvurana kendisini savunması için hukuki güvenceler tanınmadığını, başvuran atfedilen eylemlerin genel bir tanımının yapılmadığını, üstelik başvuran aleyhindeki iddiaların genel bir taslağının Mahkeme'ye sunulmadığını belirtmiştir. AİHM' ne göre ulusal mahkeme kararı nedeniyle başvuranların kendisini aklamaları imkansız hale gelmiş; ayrıca yerel mahkemelerin sadece şekli inceleme yapmış olmaları sebebiyle karar bağımsız bir incelemeden geçmemiştir. Dolayısıyla oturma izninin iptali ve ardından gelen yeniden giriş yasağı ve bunun başvuranların aile hayatı üzerindeki etkisinin incelenmesine ilişkin yerel mahkeme işlemleri yeterli usuli güvencelere sahip değildir. AİHM söz konusu kararla Sözleşme' nin 8. ve 13. maddelerinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

Resmi Olmayan Çeviri
Av. Hüseyin Kuru

Karar
Strazburg
11 Aralık 2018

Akçay ve diğerleri v. Rusya davasında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Üçüncü Bölüm) Alena Polačkova, Başkan Dmitry Dedov, Jolien Schukking, yargıçlar ve dairenin yazı işleri müdürü Fatoş Aracıdan oluşan komite, 20 Kasım 2018 tarihinde özel olarak görüşerek, aşağıda aynı tarihte kabul edilen kararı sunmuştur.

USUL

1. Dava, Bir Türk vatandaşı, Ömer Akçay ile Rus vatandaşı, Svetlana Akchay ve Deniz Akchay (“Başvurucular”) tarafından İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşmesi’nin (“Sözleşme”) 34. Maddesi kapsamında, Rusya Federasyonu’na karşı 5 Kasım 2016 tarihinde yapılan şikayetten kaynaklanmaktadır.
2. Başvuranlar, her ikisi de Syktykar’da görev yapan avukat V. Zubkov ve insan hakları savunucusu E. Mezak ile Strazburg’da ikamet eden avukat A. Laptev tarafından temsil edilmiştir. Rusya Hükümeti, (“Hükümet”) Rusya Federasyonu’nun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi temsilcisi M. Galperin tarafından temsil edilmiştir.
3. 19 Eylül 2017’de Hükümet’e Sözleşme’nin 8. ve 13. maddelerine ilişkin şikayetler tebliğ edilmiş, ve başvurunun geri kalanı Mahkeme İçtüzüğü’nün 54 § 3 maddesi uyarınca kabul edilemez bulunmuştur.

MADDİ VAKIALAR

i. DAVANIN ŞARTLARI

4. Başvuranlar bir ailedir. İlk başvuru olan Ömer Akçay (Ayrıca Emer ve Emir olarak da yazılır) 1960 yılında doğan bir Türk vatandaşıdır. İkinci ve üçüncü başvuran, 1975 yılında doğan eşi Svetlana Akchay ve 2000 yılında doğan oğlu Deniz Akchay’dır. Her ikisi de Rus vatandaşıdır. Birinci başvuranın soyadı Türkçe’de olması gerektiği gibi yazılmıştır. İkinci ve üçüncü başvuranların soyadı, birinci başvuranınkiyle aynıdır, ancak Rusça’ya çevrilmiştir ve farklı bir yazıma sahiptir.

Arkaplan Bilgisi

5. Birinci başvuran, Nisan 2016’dan beri Türkiye’de ikamet etmektedir. Bundan önce, 1999’dan 2016’ya kadar ailesiyle birlikte Rusya’nın Komi Cumhuriyeti’ndeki Syktyvar’da ikamet etmiştir. İkinci ve üçüncü başvuranlar halen orada ikamet etmektedir.
6. Aralık 1999’dan önceki bir yerde, birinci başvuran Türkiye’den Rusya’ya taşınmış ve ikinci başvuranla Syktyvkar’da yaşamaya başlamıştır. Ömer Akçay, Rusya’da düzenli olarak uzatılan oturma izinleri ile ikamet etmiştir.
7. Ocak 2000’de üçüncü başvuran dünyaya gelmiştir ve birinci başvuran, doğum belgesine üçüncü başvuranı babası olarak kaydetmiştir. Üçüncü başvuran Syktyvkar’da okula gitmektedir.
8. 2007 yılında, birinci başvuran resmi olarak işletme sahibi olarak tescil edilmiştir; bu dönemde kendisinin beş Rus vatandaşını çalıştırdığı bir sığır çiftliği bulunmaktadır.
9. 27 Ocak 2015 tarihinde, Federal Göç İdaresi Komi Dairesi (“Komi FGİ”) birinci başvurana, 3 Şubat 2020 tarihine kadar geçerli olan beş yıllık oturma iznini bir kez daha yenilemiştir.

1) Birinci Başvuranın Oturma İzninin İptali

10. Aralık 2015 tarihinde (sunulan belgelerde bu tarih ayrıca 27 Kasım ve 4 Aralık 2015 olarak anılmıştır.) Federal Güvenlik Servisi Komi Departmanı (“Komi FGS”), FMS’den ilk başvuranın oturma izninin feshedilmesini (geri alınmasını) talep eden bir yazı düzenlemiştir. Belgenin metninde şu ifadeler yer almaktadır:

“Komi FGİ, 1 Ocak 1960 yılında, Malazgirt/Türkiye doğumlu Türk vatandaşı E. Akçay’a 13 Ekim 2005 tarihinde 0013753 numaralı oturma iznini vermiştir. (13 Ekim 2005 tarih ve 015777 sayılı FGİ kararı ile)

İdarenin verdiği bilgilere göre, bu kişinin sergilediği hareketler, Rusya Federasyonu'nun ulusal güvenliğine tehdit oluşturduğu anlamına gelmektedir ve bu durum Yabancılar Kanunu'nun 9(1)(1) maddesine göre bir yabancının Rusya Federasyonu'ndaki oturma izninin iptali için zemin oluşturmaktadır.

Yukarıdakiler göz önüne alındığında, Türk vatandaşı Emer Akçay'ın oturma izninin Rus mevzuatı uyarınca iptal edilmesini rica ediyoruz.”

11. Komi FSB'nin yukarıdaki talebi ne önlemin gerekçesini ne de iddia edilen tehdidin niteliğini belirtmemiştir.
12. 8 Aralık 2015 tarihinde Komi FGİ, Rusya Federasyonu veya vatandaşlarının ulusal güvenliğini tehdit eden yabancı uyrukluların oturma izinlerinin iptal edilmesini öngören Yabancılar Kanunu'nun 9(1)(1) maddesine atıfta bulunarak birinci başvuranın oturma iznini iptal etmiştir.
13. 29 Aralık 2015 tarihinde birinci başvuran Komi FGİ'ye davet edilmiş ve burada iptal kararından haberdar edilmiş ve oturma iznine el konulmuştur. İki hafta içinde Rusya'yı terk etmesi gerektiği, aksi takdirde sınır dışı edileceği konusunda uyarılmıştır. Birinci başvurana iptal gerekçeleri hakkında bilgi verilmemiştir.
14. 26 Ocak 2016 tarihinde, başvuranların çiftliği, Rusya Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Gözetim Servisi tarafından teftiş edilmiş ve birinci başvuran hakkında bir dizi ilgili düzenlemeye (örneğin, çiftlik köpeklerinden üçünün evcil hayvan pasaportuna sahip olmaması ve sığır ahırının altmış metreden daha yakınına gübre yığılması) uymadığı gerekçesiyle 3.000 Rus rublesi (RUB) para cezası verilmiştir.
15. 17 Şubat 2016 tarihinde Komi FGİ, birinci başvuranın sınır dışı edilme tehlikesi altında, kararı aldıktan sonraki beş gün içinde Rusya'yı terk etmesini emreden ve 19 Eylül 2018 tarihine kadar Rusya Federasyonu'na tekrar girişini yasaklayan bir karar vermiştir. Başvuran bu karardan 7 Nisan 2016 tarihinde haberdar edilmiştir.
16. Nisan 2016'nın belirsiz bir tarihte birinci başvuran Komi FSB'ye tekrar davet edilmiş ve Rusya'yı kendi inisiyatifiyle terk etmesi gerektiği, aksi takdirde gözaltına alınıp ardından sınır dışı edileceği hatırlatılmıştır. Kendisine 20 Nisan 2016 tarihine kadar geçerli çıkış vizesi verilmiştir.
17. 20 Nisan 2016 tarihinde birinci başvuran Rusya'yı terk etmiştir. İkinci ve üçüncü başvuranlar, çiftliğe bakmak ve okula devam etmek için Syktyvkar'da kalmıştır.
18. 13 Temmuz 2016 tarihinde (ibraz edilen belgelerde bu tarih 21 Haziran 2016 olarak da anılmıştır) birinci ve ikinci başvuranlar evliliklerini Türkiye'de resmen tescil ettirmişlerdir.

2) *Oturma izninin iptal edilmesine karşı izlenen temyiz yolları*

19. 31 Aralık 2015 tarihinde, birinci başvuran, Komi FGS'nin oturma izninin iptali için 2 Aralık 2015 tarihli milli güvenlik gerekçeli ve kendisi tarafından bilinmeyen talebi ile Komi FGİ'nin daha sonra bu talebi yerine getirerek oturum iznini iptal etme kararının hukuka aykırı ve orantısız olduğunu ifade ederek Syktyvkar Şehir Mahkemesine (“Şehir Mahkemesi”) itirazda bulunmuştur. Ayrıca, Rusya'da bir ailesi olduğunu, işyeri sahibi olduğunu, sabıka kaydı veya idari suç kaydı bulunmadığını, ikamet izninin iptal edilmesinin kendisini Rusya'da kalma nedenlerinden mahrum bırakacağını, ailesini ve özel hayatını bozacağını ifade etmiştir.
20. 24 Şubat 2016 tarihinde Şehir Mahkemesi, ilk başvuranın itirazını inceledi. Duruşmada, Komi FGS temsilcileri, birinci başvuranın 6 tanesi 2015 yılında, 3 tanesi 2014 yılında, 2 tanesi 2013 yılında düzenlenmek üzere on bir (ibraz edilen belgelerde bu sayı on iki olarak belirtilmiştir.) kez, idari para cezası aldığı konusunda mahkemeyi bilgilendirmiştir. Ayrıca, 2015 yılında birinci başvuran, örneğin kusurlu araç kullanmak gibi diğer trafik ihlallerinden dolayı üç kez para cezasına çarptırılmıştır. Ayrıca, yabancıların Rusya'daki ikamet şartlarını ihlal ettiği için (2013'te ve ardından 2015'te öngörülen süre içinde kayıt yaptırmaması sebebiyle) iki idari para cezasına almıştır. Bunun yanında, Ocak 2016'da bir kez, sığır çiftliğinde veterinerlik düzenlemelerine uyum sağlayamadığı için para cezasına çarptırılmıştır.
21. Birinci başvuranın temsilcisi, duruşmada birinci başvuranın Rusya'da bir çiftliği olduğunu, özenle vergi ödediğini, çok sayıda Rus vatandaşı çalıştırdığını ve bir karısı ile on dört yaşında bir oğlu olduğunu ifade etmiştir. Rus askeri uçağı Türkiye'de düşürüldükten sonra, trafik polisi birinci başvurana “her köşede” durdurmaya başlamıştır. Birinci başvuranın temsilcisi, Komi FSB temsilcisine, iddia edilen tüm idari

ihlallere rağmen, birinci başvuranın daimi ikamet izninin Şubat 2015'te neden sorunsuz bir şekilde yeniden uzatıldığını sorduğunda, Komi FSB temsilcisi şu yanıtı vermiştir:

“uluslararası durum karmaşık, bu nedenle Rusya’da yabancı uyrukluların ihlallerine karşı tutum daha katı hale geldi”.

Birinci başvuranın temsilcisi, başvuranların komşusu Bayan Ch.’yi duruşmaya davet etmiş ve birinci başvuranı yirmi yıldır tanıdığına, çevresindeki yetimlere yardım eden saygın bir adam olduğuna, iyilik için çalıştığına dair ifade vermiştir.

22. Ayrıca, duruşmada birinci başvuran, duruşma öncesinde Komi FGS tarafından mahkemeye sunulan idari ihlallere ilişkin ayrıntılı bilgilerden kendisinin haber edilmediğini iddia etmiştir. Hala daha Rusya'nın ulusal güvenliğine yönelik oluşturduğu iddia edilen tehdidin mahiyetinden haberdar olmadığını ve Rusya’da reşit olmayan oğlunun da dahil olduğu bir ailesi olduğunu vurgulamıştır. Yine sürekli ilgilenilmesi gereken bir çiftliği bulunmaktadır. Hız cezası aldığını kabul etmesine rağmen, bu tür ihlallerin çok yaygın ve önemsiz nitelikte olduğunu ve Rusya’da yaşadığı süre boyunca herhangi bir trafik kazası geçirmediğini vurgulamıştır. Kendi görüşüne göre, Rusya’dan ihraç edilme kararı, Rus askeri uçağıyla yaşanan olaydan sonra Rusya ile Türkiye arasında gergin ilişkiler göz önünde bulundurularak alınmıştır.
23. Aynı tarih olan 24 Şubat 2016 tarihinde, Şehir Mahkemesi birinci başvuranın oturma izninin iptalini onamıştır. Mahkeme kararında, Komi FGS tarafından duruşmada sunulan idari ihlal siciline atıfta bulunmuştur. Mahkeme, birinci başvuranın son üç yıldaki idari suç sicilinin Komi FGS'nin oturma izninin iptali talebi için gerekli temeli oluşturduğunu belirtmek dışında, birinci başvuranın ulusal güvenliğe yönelik oluşturduğu tehdidin niteliğine herhangi bir atıfta bulunmamıştır. Komi FGS, birinci başvuranın ulusal güvenlik gerekçesiyle ihraç edilmesi talebini teyit eden başka herhangi bir belge sunmamıştır. Mahkeme, birinci başvuranı ihraç etmenin aile yaşamı üzerindeki yıkıcı etkisine ilişkin şikayetlerini incelememiştir.
24. 17 Mart 2016’da birinci başvuran, 24 Şubat 2016 tarihli karara karşı, diğer şeylerin yanı sıra, 1999’dan beri Rusya’da ikamet ettiğini ve 2005’ten beri orada, düzenli olarak uzatılan beş yıllık oturma izinleri yaşadığını belirterek, Komi Yüksek Mahkemesine başvurmuştur. Son uzatma Şubat 2015’te yapılmıştır ve bu da ilgili düzenlemelere uyan, iyi niyetli uzun süreli bir göçmen olduğunu göstermektedir. Birinci başvuran ayrıca, çiftlik işiyle ilgili vergileri her zaman ödediğini ve beş Rus vatandaşına iş sağladığını belirtmiştir. Sözleşme’nin 8. maddesine atıfta bulunarak, iptalin kendisinin ve aile üyelerinin aile yaşamlarına saygı hakkını ihlal ettiğini ve meşru bir amaç gütmeyen orantısız bir tedbir olduğunu ileri sürmüştür. Son olarak, birinci başvuran, Rusya Federasyonu’nun ulusal güvenliğine yönelik oluşturduğu iddia edilen tehdidin mahiyeti hakkında hâlâ bilgilendirilmediğini vurgulamıştır.
25. Komi FGS, 15 ve 28 Nisan 2016 tarihlerinde, birinci başvuranın Komi Yüksek Mahkemesi nezdindeki temyiz başvurusuna, mahkemenin kendisi aleyhine karar vermesini talep ederek itirazlarını sunmuştur. Diğer şeylerin yanı sıra, 15 Nisan 2016 tarihli iddialarında aşağıdakileri ifade etmiştir:

“... Devlet güvenlik organları, özellikle Federal Güvenlik Servisi, yabancı vatandaşların ve vatan-sız kişilerin faaliyetlerini savunmaya, Devletin güvenliğine, kamu düzenine veya sağlığına tehdit oluşturan [kişiler] olarak değerlendirme hakkına sahiptir ve mahkemenin bu yetkiye müdahale hakkı yoktur. Ulusal güvenlikle ilgili olarak bu önleyici tedbirlerin kullanılması Federal Güvenlik Servisi’nin takdir yetkisine bırakılmıştır.

Ulusal güvenliğe ilişkin konular özeldir ve bunların değerlendirilmesi, adli kontrol dışındakiler de dahil olmak üzere kaynaklardan elde edilen bilgilere dayalı olarak atanmış organlar tarafından yapılır.

Bu nedenle, Federal Güvenlik Servisi’nin mahkemeye, yabancı bir vatandaşın Rusya Federasyonu’nda ikamet etmesinin istenmediğine ilişkin kararlarının gerekçelerini kanıtlayan belgeler sunması beklenmemektedir, çünkü bu tür belgeler devlet sırları içermektedir ve mahkemenin bu belgeleri talep etmek için yetkisi yoktur...”

26. Diğer şeylerin yanı sıra, FGS'nin 15 Nisan 2016'da mahkemeye sunduğu ilave iddialarında şunlar belirtilmiştir:

"...oturma izninin iptaline ilişkin bilgi, Federal Güvenlik Servisi tarafından başvuranın, Yabancılar Kanunu'nun 9(1) maddesine uyararak oturma izninin iptaline esas teşkil eden [işlemler] Rusya Federasyonu'nun milli güvenliğini ve vatandaşlarını tehdit eden eylemlerine ilişkin 27 Kasım 2015 tarih ve 18577c sayılı gizli karara istinaden Federal Göç Servisi'ne sağlanmıştır.

[Komi] FGS, ilk derece mahkemesine [yalnızca] açıklanması sınırlı olmayan bilgileri sağlamıştır..."

27. 5 Mayıs 2016'da Komi Yüksek Mahkemesi itirazı incelemiş ve iptali onanmıştır. Mahkeme kararında, birinci başvuranın 2013 ile 2016 yılları arasında işlenen idari ihlallere ilişkin siciline ve FGS tarafından sağlanan bazı gizli bilgilere atıfta bulunmuş fakat bu bilgilerin mahiyetini belirtmemiştir. Mahkeme, oturma izninin iptaline ilişkin kararın FGS'nin kendi icra yetkisi dahilinde verildiğini ve gizli kaynaklardan elde edilen bilgilerin yargısal denetime tabi olmadığını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

"... mahkeme, 3 Nisan 1995 tarihli Federal Güvenlik Servisi hakkında 40-Φ3 sayılı Federal Yasa uyarınca, yabancı uyrukluların faaliyetlerini Devletin savunma kapasitesine veya ulusal güvenlik veya kamu düzeni veya sağlığına tehdit oluşturan [kişiler] olarak değerlendirme hakkının Rus FGS'nin yetkisi dahilinde olduğunu ve güvenlik servisinin takdir yetkisini dikkate alır. İdari işlemlerde mahkemenin, yabancı uyruklu bir kişiyle ilgili olarak elde edilmiş olan ulusal güvenliği tehdit eden unsurlara [gelen bilgilere] ilişkin değerlendirme yapma hakkı yoktur..."

Mahkeme, birinci başvuranın suçlanmasında aile hayatına saygı hakkı üzerindeki olumsuz etkisi ddialarına ilişkin olarak şunları belirtmiştir:

"iptal, idarenin aile hayatına saygı hakkına kabul edilemez bir müdahale teşkil etmemektedir".

28. 28 Ekim 2016 tarihinde birinci başvuran, Komi Yüksek Mahkemesi Başkanlığına temyiz başvurusunda bulunmuş ve 25 Kasım 2016 tarihinde mahkeme, aile hayatına saygı hakkının ihlaline ilişkin iddialarını incelemeden reddetmiştir.

29. 13 Şubat 2017 tarihinde, Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi İdari Davalar Dairesi, birinci başvuran tarafından yapılan başka bir temyiz başvurusunu incelemeyi reddetmiştir.

3) 17 Şubat 2016 tarihli giriş yasağına karşı temyiz yolları

30. 17 Şubat 2016 tarihinde Komi FGİ, birinci başvuranın 19 Eylül 2018 tarihine kadar (giriş yasağı) Rusya Federasyonu'na yeniden girişini yasaklayan ve kararı aldıktan sonraki beş gün içinde Rusya'yı terk etmesini emreden sınırdışı etme tehdidi altında bir karar düzenlemiştir. Birinci başvurana bu karar 7 Nisan 2016 tarihinde bildirilmiştir (bkz. yukarıdaki 15. paragraf).

31. 18 Nisan 2016'da birinci başvuran, yukarıdaki giriş yasağına karşı Şehir Mahkemesi'ne başvurmuştur. Başvuran özellikle, kararın hız yapmakla ilgili idari ihlal siciline ve göçmenlikle ilgili ufak düzenlemelere uymamaya ve çiftlikteki sıhhi kurallara uymamak üzerine kurulduğuna atıfta bulunmuş ancak uygulanan yasağın, hala bilmediği milli güvenlik gerekçeleriyle verildiğini belirtmiştir. Birinci başvuran ayrıca, tüm vergilerini ödeyen ve Rus vatandaşlarını istihdam eden, yasalara saygılı, iyi niyetli bir mükim olduğu için yasağın orantısız bir ceza olduğunu belirtmiştir. Birinci başvuran, idarenin yaptırımını uygularken, kamu menfaatleri ile eşi ve oğluyla olan aile hayatına saygı hakkı arasında denge kuramadıklarını vurgulamıştır.

32. 19 Temmuz 2016 tarihinde, Şehir Mahkemesi, idari ihlallerine atıfta bulunarak ve "ihtilaf konusu kararın kanuna uygun olarak ve Komi FGİ'nin yetkisi dahilinde alındığını" belirterek, birinci başvuranın itirazını reddetmiştir.

33. 30 Mart 2017 tarihinde Komi Yüksek Mahkemesi yukarıdaki kararı onamış ve 22 Ağustos 2017 tarihinde birinci başvuranın temyiz başvurusunu reddetmiştir.

ii. İLGİLİ İÇ HUKUK

34. İlgili iç hukuk ve uygulama için bkz. Liu v. Rusya (no. 2), no. 29157/09, §§ 45-52, 26 Temmuz 2011.

iii. İLGİLİ AVRUPA KONSEYİ MATERYALLERİ

35. İlgili Avrupa Konseyi materyali için bkz. Gablishvili - Rusya, no. 39428/12, § 37, 26 Haziran 2014.

KANUN

1. SÖZLEŞMENİN 8. MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

36. Başvuranlar, Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca, birinci başvuranın oturma izninin açıklanmayan bilgilere dayanarak iptal edilmesinin aile hayatına saygı haklarını ihlal ettiğinden şikayetçi olmuşlardır. Sözleşmenin 8. maddesi şu şekildedir:

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmuş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

A. KABUL EDİLEBİLİRLİK

37. Mahkeme, bu şikayetin Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça temelsiz olmadığını belirtmiştir. Ayrıca, başka herhangi bir gerekçeyle kabul edilemez olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle kabul edilebilir olarak beyan edilmiştir.

B. DAVANIN ESASI

Tarafların İbrazları

(a) Hükümet

38. Hükümet, genel hatlarıyla, Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca başvuranların aile hayatına saygı hakkına müdahale edildiğini kabul etmiştir. Birinci başvuranın oturma izninin iptali kararının hukuka uygunluğunun ve gerekliliğinin yerel mahkemeler tarafından usulüne uygun olarak incelendiğini ileri sürmüşlerdir. Birinci başvuranın sayısız idari ihlalleri, ihraç edilmesi için gerekçeler oluşturmuştur. Birinci başvuran, Rusya'da yaşadığı son üç yıl içinde on sekiz idari ihlalde bulunmuştur. Hükümet, “bağımsız [bir] mahkeme tarafından doğrulanmış” olması itibarıyla, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki usul güvencelerine uyulduğunu vurgulamıştır.

39. Hükümet ayrıca, birinci başvuranın Rusya'da uzun süre kalmasına rağmen Rus vatandaşlığına başvurmak için herhangi bir adım atmadığını belirtmiştir. Rusya'da mülk sahibi olmasının, onun göçmenlik düzenlemelerine uymaktan kurtarmağı belirtilmiştir. Oturma izninin iptalinin, askeri uçak olayı nedeniyle Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkilerin kötüleşmesiyle bağlantılı olduğuna dair iddialarına ilişkin olarak, Şehir Mahkemesi, 24 Şubat 2016 tarihinde hem birinci başvuranın iddialarını hem de FGS'nin bu iddialarla ilgili tutumunu dinlemiş ve uygun sonuçlara varmıştır (bkz. yukarıdaki 21. paragraf). Ayrıca, birinci başvuran, Rusya'ya olgun bir yaşta geldiği için ne uzun süreli ne de yerleşik bir göçmendi; ilk beş yıllık oturma izni kendisine 2005 yılında kırk beş yaşındayken verilmişti.

40. Son olarak, 3 Temmuz 2012 tarihli ve 52178/10 sayılı Samsonnikov - Estonya davasına atıfta bulunarak (ağırlaştırılmış uyuşturucu kaçakçılığı da dahil olmak üzere bir dizi suçtan mahkûm edildikten sonra başvuranın Estonya'ya tekrar girişini üç yıl süreyle yasaklamıştır, ve Mahkeme, üç yıllık ihraç süresinin

uzunluğunu aşırı bulmamıştır), Hükümet, birinci başvuranın yalnızca iki buçuk yıllık men cezasının “çok uzun” görülmediğini belirtmiştir.

(b) Başvuranlar

41. Başvuranlar, birinci başvuranın Rusya’yı terk etmek zorunda kalması ve eşinin ve küçük oğlunun orada ikamet etmesi nedeniyle, birinci başvuranın oturma izninin iptal edilmesinin ve ardından yeniden giriş yasağının getirilmesinin aile hayatına saygı hakkını olumsuz yönde etkilediğini iddia etmişlerdir. Birinci başvuran, dışlanmasının asıl sebebinin askeri uçak olayı nedeniyle Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkilerin bozulması olduğunu, işlediği iddia edilen trafik ihlallerinin ve idari cezasına yol açan çiftliğinin teftişinin (yukarıdaki 14. paragrafa bakınız) bu olaydan sonra kaydedilmesinin, (bkz. paragraf 20) bu durumu gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca, bu bağlantının fiili kanıtı, Komi FGS temsilcisi tarafından 24 Şubat 2016 tarihli mahkeme duruşmasında “uluslararası durum karmaşık, bu nedenle Rusya’da yabancı uyrukluların ihlallerine karşı tutum daha katı hale geldi” ifadesiyle açıkça teyit edilmiştir.” (bkz. yukarıdaki 21. paragraf) Bununla birlikte, birinci başvuranın, ihraç edilmesinin Rusya ile Türkiye arasındaki siyasi ilişkinin bozulmasından kaynaklandığı yönündeki iddiasının mahkemelerden doğrulanmasını talep etmesine rağmen, mahkemeler bunu yapmamıştır. Birinci başvuran ayrıca, oturma izninin iptal edilmesini talep eden Komi FGS’nin 2 Aralık 2015 tarihli yazısının kendisine yönelik yaptırımın ne gerçek dayanağı ne de saikleri hakkında herhangi bir bilgi vermediğini belirtmiştir. Hükümet, Komi FGS’nin oturma izninin iptali için 2 Aralık 2015 tarihli talebine temel teşkil eden 27 Kasım 2015 tarihli kararını Mahkeme’ye sunmamıştır (bkz. yukarıdaki 26. paragraf). Böyle bir eksiklikle ilgili herhangi bir açıklama yapılmadığı göz önüne alındığında, birinci başvuran, Nolan ve K. / Rusya, no 2512/04, §§ 51-57, 12 Şubat 2009’a atıfta bulunarak, Mahkeme’yi, Hükümet’in gerçekleri ortaya koyma görevinde Mahkeme’ye gerekli tüm kolaylıkları sağlamadaki eksikliklerinden çıkarımlar yapmaya davet etmiştir.
42. Başvuranlar ayrıca, birinci başvuranın oturma izninin yerel mahkemeler tarafından iptaline ilişkin adli incelemeye yeterli usuli güvencelerin dahil edilmediğini ileri sürmüşlerdir. Mahkemeler, kararın gerçek dayanağını talep etmemiş ve incelememiştir, yani onun ulusal güvenliğe tehdit teşkil ettiğini kanıtlayan delilleri incelememiştir; ayrıca, mahkemeler doğrudan FGS’nin beyanlarını adli incelemeye tabi tutamayacaklarını belirtmişler (bkz. yukarıdaki 27. paragraf) ve kendilerini kararın FGS’nin idari yetkisi dahilinde olduğunu ve ilgili usule uygun olarak verilir vermediğini değerlendirmekle sınırlamışlardır.
43. Ayrıca mahkemeler, iddia edilen ulusal güvenlik çıkarları ile başvuranların aile hayatına saygı hakkı arasında anlamlı bir denge kurmayı başaramamıştır. Özellikle, ailesi ve işi Rusya’da olduğu için, birinci başvuranın Rusya ile çok yakın bağları olan uzun süreli bir göçmen olduğu gerçeğini göz ardı etmişlerdir. İkinci ve üçüncü başvuranların, birinci başvurana katılmak üzere Türkiye’ye taşınmaları, ikinci başvuranın Türkçe konuşmaması ve üçüncü başvuranın Rusya’da okula devam etmek mecburiyetinde olması çeşitli zorluklara neden olacaktır.

2. Mahkemenin İncelemesi

(a) Genel Değerlendirme

44. Birinci başvuranın oturma izninin, Komi FGS’nin ulusal güvenliğe tehdit oluşturduğunu belirten 2 Aralık 2015 tarihli talebine dayanılarak iptal edildiği hususunda taraflar arasında ihtilaf yoktur. (bkz. yukarıdaki 10. paragraf). Taraflar, bu önlemin ve müteakip yeniden giriş yasağının, başvuranların aile yaşamlarına saygı gösterilmesi haklarına müdahale ettiğine de ihtilaf yoktur.
45. Bu tür bir müdahale, bu hükmün 2. paragrafı uyarınca “hukuka uygun” olduğu, burada sıralanan meşru amaçlardan bir veya daha fazlasını izlediği ve ilgili amaç veya amaçlara ulaşmak için “demokratik bir toplumda gerekli” olduğu şeklinde gerekçelendirilemediği sürece, Sözleşme’nin 8. maddesini ihlal edecektir.

(b) Yürütmenin ulusal güvenlik riski iddiasına mahkemede itiraz edilmesine ilişkin usuli güvencelere ilişkin ilkeler

46. İlgili ilkelerin bir özeti için bkz. Gaspar/Rusya, no. 123038/15, §§ 38-39 ve §§ 41-44, 12 Haziran 2018.
47. Söz konusu ilkelerden, Mahkeme'nin mevcut davadaki gibi davalarda, yerel yargılamaların yeterli usuli güvencelere sahip olup olmadığını incelemesi gerektiği sonucu çıkmaktadır. Bu bağlamda, ulusal güvenliğin söz konusu olduğu durumlarda dahi, demokratik bir toplumda hukuka uygunluk ve hukukun üstünlüğü kavramlarının, temel insan haklarını etkileyen tedbirlerin, gerektiğinde gizli bilgilerin kullanımına ilişkin uygun usuli sınırlamalarla birlikte, kararın gerekçelerini ve ilgili delilleri incelemeye yetkili bağımsız bir organ önünde bir tür çekişmeli yargılamaya tabi olmasını gerektirdiği yinelenmektedir (bkz. mutatis mutandis, Regner, yukarıda anılan, §§ 151 ve 161). Birey, yürütmenin ulusal güvenliğin tehlikede olduğu iddiasına itiraz edebilmelidir. Bu tür güvenceler olmadığı takdirde, polis veya diğer Devlet makamları Sözleşme tarafından korunan haklara keyfi olarak tecavüz edebileceklerdir (bkz. Nolan ve K. / Rusya, no. 2512/04, § 71, 12 Şubat 2009, ve Al-Nashif / Bulgaristan, no. 50963/99, §§ 123 ve 124, 20 Haziran 2002).

(c) İlkelerin mevcut davaya uygulanması

48. Mevcut davaya dönecek olursak, Mahkeme, oturma izninin iptaline dayanak teşkil eden Komi FGS'nin 27 Kasım 2015 tarihli kararının içeriğinin kendisine açıklanmadığını gözlemlemektedir (bkz. yukarıdaki 26. paragraf). Sunulan belgeler, birinci başvuranın idari ihlal sicilinin FGS'nin kararlarını bir dereceye kadar kolaylaştırmış olabileceğini göstermektedir (bkz. yukarıdaki 23 ve 27. paragraflar), ancak Komi FGS'nin 27 Kasım 2015 tarihli kararına dayanan 2 Aralık 2015 tarihli talepte yürütme tarafından atıfta bulunulan ulusal güvenliğe yönelik tehdit iddiasının gerçek gerekçeleri kendisine hiçbir zaman açıklanmamıştır.
49. Ayrıca, iç hukuktaki kararlarda, başvuranın neden ulusal güvenlik için bir tehlike olarak görüldüğüne dair hiçbir belirti bulunmamaktadır. Bu kararlar, ne bu bulgunun dayandığı herhangi bir olgudan bahsetmiş ne de başvurana atfedilen eylemlerin genel bir tanımını yapmıştır.
50. Hükümet, Mahkeme'ye sunduğu görüşlerinde, güvenlik güçlerinin birinci başvuran aleyhindeki iddialarının olası dayanaklarının genel bir taslağını da sunmamıştır.
51. Başvurana atfedilen eylemlerin niteliği ve ulusal güvenlik için oluşturduğu iddia edilen tehlike ne olursa olsun, Mahkeme, ulusal mahkemelerin incelemelerinin kapsamını, FGS'nin tavsiyesinin idari yetkisi dahilinde verildiğini tespit etmekle sınırlandırdıklarını ve vardıkları sonucun gerçekte makul bir temeli olup olmadığına dair bağımsız bir inceleme yapmadıklarını belirtmiştir. Şehir Mahkemesi'nin 24 Şubat 2016 tarihli kararından da görülebileceği üzere, mahkeme FGS'nin birinci başvuranın ikamet izninin ulusal güvenlik gerekçesiyle iptali talebini doğrulayan hiçbir belgeyi incelememiştir (bkz. yukarıdaki 23. paragraf). Temyiz üzerine Komi Yüksek Mahkemesi, Şehir Mahkemesinin bulgularını onaylamış ve FGS'nin gizli kaynaklardan elde ettiği bilgilerin yargı denetimine tabi olmadığını belirterek FGS'nin birinci başvuranın ulusal güvenlik tehdidi olduğu iddiasının temelini incelemeyi reddetmiştir (bkz. yukarıdaki 27. paragraf). Dolayısıyla ulusal mahkemeler, davanın kritik bir yönünü, yani FSB'nin başvuranın ulusal güvenlik riski teşkil ettiğine ilişkin değerlendirmesine dayanak teşkil eden olguların varlığını ortaya koyup koyamadığını incelememiştir (bkz. bunun aksine, Regner, yukarıda anılan, § 154). İncelemenin kapsamının, yetkili makamların kararlarının salt şekli bir incelemesiyle sınırlandırılması, Mahkeme tarafından belirlenen genel ilkeler (bkz. yukarıdaki 37-38. paragraflar) dikkate alınarak ve Sözleşme'nin 8. maddesine uygun standartlar uygulanarak, söz konusu menfaatlerin gerektiği gibi dengelenmesini imkânsız hale getirmektedir (benzer bir durum için bkz. yukarıda anılan Gaspar, § 48, ve Zezev/Rusya, no. 147781/10, § 41, 12 Haziran 2018). Başvurana yöneltilen suçlamaların gizli kalması, başvuranın, varsa mazereti veya eylemleri için alternatif bir açıklama gibi aklayıcı kanıtlar sunarak güvenlik servisinin iddialarına itiraz etmesini imkânsız hale getirmiştir (bkz. A. ve Diğerleri/Birleşik Krallık [BD], no. 3455/05, §§ 220-24, ECHR 2009).
52. Bu nedenle Mahkeme, ilk başvuranın oturma izninin iptali ve ardından gelen yeniden giriş yasağı ve bunun başvuranların aile hayatı üzerindeki etkisinin incelenmesine ilişkin yerel mahkeme işlemlerinin yeterli usuli güvencelere sahip olmadığını tespit etmiştir.
53. Bu nedenle, Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME’NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

54. Başvuranlar, yargısal denetim işlemlerinin, Komi FGS’nin birinci başvuranın ulusal güvenliğe tehdit oluşturduğu yönündeki iddialarının gerçek temelini incelemeye ve kendisine bu iddiaları çürütme fırsatı vermediği konusunda şikayetçi olmuşlardır. Başvuranlar, Sözleşme’nin aşağıdaki 13. maddesine dayanmışlardır:

“ Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.”

55. Mahkeme, mevcut davada, Sözleşme’nin 13. maddesi kapsamındaki şikâyetin, Sözleşme’nin 8. maddesinin usule ilişkin yönleriyle büyük ölçüde örtüştüğünü kaydetmektedir. Madde 13 kapsamındaki şikâyetin, Madde 8 kapsamında incelenen konularla aynı konularla ilgili olduğu göz önüne alındığında, kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir. Bununla birlikte, yukarıda Sözleşme’nin 8. maddesi kapsamında vardığı sonucu göz önünde bulunduran Mahkeme, bu meseleleri Sözleşme’nin 13. maddesi kapsamında ayrıca incelemenin gereksiz olduğu kanaatinde (bkz. Kamenov, yukarıda anılan, § 45, ve Dzhurayev ve Shalkova / Rusya, no. 1056/15, § 47, 25 Ekim 2016).

III. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

56. Sözleşme’nin 41. Maddesi şu hükmü içermektedir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Zarar

57. Başvuranlar, maddi tazminat olarak 11,502 avro (EURO / €) talep etmişlerdir. Başvuranlar, birinci başvuranın çiftliklerinin başında olduğunu ve onun yokluğunda, çiftliğin, onun işlettiği dönemde elde ettiği aylık ortalama 30.000 Rus Rublesi (RUB) tutarındaki düzenli gelirini kaybettiğini belirtmişlerdir. Birinci başvurana yirmi dokuz ay boyunca giriş yasağı uygulandığı göz önüne alındığında, kaybedilen kâr miktarı 870.000 Ruble’dir (yaklaşık 11.502 avro).

58. Hükümet, başvuranların kar kaybını gösteren herhangi bir belge sunmadıkları ve talep edilen miktarın nasıl hesaplandığına dair herhangi bir açıklama yapmadıkları için, başvuranların talebinin asılsız ve spekülasyon olduğu gerekçesiyle reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

59. Tarafların görüşlerini ve iddiayı kanıtlayan belgelerin eksikliğini göz önünde bulunduran Mahkeme, başvuranların maddi tazminat talebini reddetmiştir.

60. Manevi tazminatla ilgili olarak, başvuranlar, birinci başvuranın ihracı nedeniyle aile hayatlarının yirmi dokuz ay boyunca kesintiye uğradığını belirtmişlerdir. Bu kesintinin uzunluğu ve yetkililerin tutumu nedeniyle yaşadıkları psikolojik acı göz önüne alındığında, manevi tazminat olarak her biri 20.000 avro talep etmişlerdir.

61. Hükümet, talebin aşırı ve dayanaktan yoksun olduğunu ve her halükarda, başvuranların haklarının ihlal edilmemiş olması nedeniyle tazminat ödenmemesi gerektiğini ileri sürmüştür.

62. Elindeki belgeleri ve mevcut davadaki bulgularını göz önünde bulunduran ve değerlendirmesini hakkaniyet temelinde yapan Mahkeme, ikinci başvuranın Rusya’daki banka hesabına ödenmek üzere, başvuranlara manevi tazminat olarak müştereken 12.000 avro ve ayrıca uygulanabilecek her türlü verginin ödenmesine karar vermeyi makul bulmaktadır.

B. Masraflar ve giderler

63. Başvuranlar, yerel mahkemeler ve Mahkeme önündeki yargulamalarda yaptıkları masraf ve harcamalar için toplam 39,809 avro talep etmişlerdir. Talep edilen miktarlar aşağıdaki gibidir:

- Yerel mahkemelerin ücretleri için 20 avro;

- Belgelerin noter tarafından tasdik edilmesi ve birinci başvuranın kimlik belgelerinin Türkçe’den Rus-

ça'ya tercüme edilmesi için 39 avro;

- Bay V. Zubkov'un yerel mahkemeler nezdindeki yirmi altı saatlik temsil hizmeti için saati 250 Avro'dan 6.500 avro;

- Bay E. Mezak'ın yerel mahkemeler nezdinde temsil ve Mahkeme'ye sunulmak üzere saati 250 Avro'dan otuz üç saatlik hizmeti için 8.250 avro;

- Bay A. Laptev'in başvurunun ve başvuruların Mahkeme önündeki görüşlerinin hazırlanmasına yönelik otuz altı saatlik hizmeti ve görüşlerin Rusçadan İngilizce'ye çevrilmesine yönelik altmış dört saatlik hizmeti için saat başına 250 avro ücret karşılığında 25.000 avro.

64. Hükümet, ulusal düzeyde yapılan masraflar için talep edilen 59 avronun Mahkeme önündeki yargılamayla ilgili olmadığını ve bu nedenle reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, başvurular, masrafların gerçekten yapıldığını gösteren belgeleri ekleyerek taleplerini kanıtlayamamışlardır. Hükümet ayrıca, başvuruların Mahkeme önünde temsil edilmeleri için yapılan ödemenin, Mahkeme'nin lehlerine karar vermesi koşuluna bağlı olduğu göz önüne alındığında, gerçek ücretlerin ödenmediğine dikkat çekmiştir.
65. Mahkeme, bir başvuranın, gerçekten ve zorunlu olarak yapıldığı ve miktar bakımından makul olduğu kanıtlandığı sürece, masraf ve harcamaların geri ödenmesi hakkına sahip olduğunu yinemiştir. (bkz. örneğin, X ve Diğerleri / Avusturya [BD], no. 19010/07, § 163, 19 Şubat 2013). Mevcut davada, Mahkeme, başvuruların, temsilcileriyle 13 Nisan 2016 tarihinde, Mahkeme'nin başvuruların lehine karar vermesi halinde temsilci ücretlerine ilişkin bir anlaşma sunduklarını not etmektedir. Bu tür bir anlaşma, şarta bağlı ücret anlaşmasına benzemektedir ve yasal olarak uygulanabilir olması halinde, talep edilen meblağların başvuran tarafından gerçekten ödenebilir olduğunu gösterebilir. Ancak, yalnızca avukat ve müvekkil arasında yükümlülük doğuran bu tür anlaşmalar, hükmedilecek masraf ve harcamaların seviyesini yalnızca masrafların gerçekten yapıp yapılmadığına değil, aynı zamanda makul bir şekilde yapıp yapılmadığına göre değerlendirmesi gereken Mahkeme'yi bağlayamaz (bkz. 31107/96, § 55, AİHM 2000-XI, ve Stergiopoulos/Yunanistan, no. 29049/12, § 63, 7 Aralık 2017).
66. Elindeki belgeleri ve içtihadını göz önünde bulunduran AİHM, başvuruların temsilcileri V. Zubkov ve E. Mezak'a 1.000'er avro ve başvuruların temsilcisi A. Laptev'e 1.300 avro artı başvurulardan talep edilebilecek her türlü verginin ödenmesini makul bulmaktadır. Tutarlar, başvurular tarafından belirtildiği üzere, her bir temsilcinin banka hesabına doğrudan ödenecektir.

C. Temerrüt faizi

67. Mahkeme, temerrüt faizi oranının Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal borç verme oranına dayanmasını ve bu orana üç puan eklenmesini uygun görmektedir.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Sözleşme'nin 8. ve 13. maddelerine ilişkin şikayetleri kabuledilebilir ilan eder;
2. Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar verir;
3. Sözleşme'nin 13. maddesine ilişkin şikâyetin ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verir;
- 4.

(a) Davalı Devlet'in, ilk başvurana avro olarak yapılacak ödeme hariç olmak üzere, çözüm tarihinde geçerli olan kur üzerinden davalı Devlet'in para birimine çevrilmek üzere aşağıdaki tutarları üç ay içinde ödemesine karar verilmiştir:

(i) Manevi tazminat olarak, ikinci başvuranın Rusya'daki hesabına ödenmek üzere, başvurulara müştereken 12,000 avro (on iki bin avro) ve her türlü vergi;

(ii) Bay V. Zubkov'a masraf ve harcamalar için 1,000 avro (bin avro), artı başvurulardan talep edilebilecek her türlü vergi. Bu meblağ, uzlaşma tarihinde geçerli olan kur üzerinden davalı Devlet'in para birimine çevrilecek ve başvurular tarafından belirtildiği üzere doğrudan temsilcinin hesabına ödenecektir.

(iii) Bay E. Mezak'a masraf ve harcamalar için 1,000 Euro (bin avro), artı başvurulardan talep edilebilecek her türlü vergi. Bu meblağ, uzlaşma tarihinde geçerli olan kur üzerinden davalı Devlet'in para birimine çevrilecek ve başvurular tarafından belirtildiği üzere doğrudan temsilcinin hesabına ödenecektir.

(iv) Bay A. Laptev'e masraf ve harcamalar için 1,300 avro (bin üç yüz avro), artı başvuranlardan talep edilebilecek her türlü vergi. Bu meblağ, başvuranlar tarafından belirtildiği üzere, doğrudan temsilcinin hesabına ödenecektir.

(b) yukarıda belirtilen üç aylık sürenin bitiminden uzlaşmaya kadar, yukarıda belirtilen tutarlar üzerinden, temerrüt süresi boyunca Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal borç verme oranına eşit bir oranda artı yüzde üç puan basit faiz ödeneceğine;

Karar vermiştir.

5. Başvuranların adil tazmin taleplerinin geri kalanını reddedilmiştir. İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddeleri uyarınca 11 Aralık 2018 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Fatoş Aracı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Alena Poláčková
Başkan